

Tanári útmutató

Alapvető jogok

Időtartam: 30 perc | javasolt életkor: 12 – 18

Bevezetés

Az alapvető jogok azok a szabadságok, amelyekkel az egyének egy demokratikus országban rendelkeznek. Ilyen például a szólásszabadság és a magánélethez való jog. A legtöbb demokráciában ezeket a jogokat hatékony védelem illeti meg, és törvényekben vagy az alkotmányban rögzítik őket. Az alapvető jogok nélkülözhetetlenek a demokratikus társadalom működéséhez. Azonban nem minden demokrácia értelmezi ezeket a jogokat azonos módon, és néhányukban az alapvető jogok nyomás alá kerülnek.

A feladat során a tanulók olyan kérdéseket vizsgálnak meg, mint például: mit jelentenek számomra az alapvető jogok? Mi történik a mindennapi élettemmel, ha bizonyos alapvető jogokat elvesznek vagy korlátoznak?

Az alapvető jogok és a demokrácia nem maguktól értetődők, és nem is garantáltak. Ha ezeket a jogokat korlátozzák vagy megvonják, annak mindenkit érintő következményei lehetnek.

A tanulók más emberek jogain is elgondolkodnak. A demokrácia ugyanis nem csupán az egyén jogairól szól, hanem a másokat megilletőkről is; vagyis a mi közös jogainkról. Ezek azonban konfliktusba kerülhetnek, illetve kölcsönösen korlátozhatják egymást.

Pedagógiai célok

- A tanulók elgondolkodnak az alapvető jogok jelentőségén, valamint azon, hogy mi történik akkor, ha ezek a jogok részben vagy egészben korlátozásra kerülnek.
- A tanulók megértik, hogy az alapvető jogok másokra is vonatkoznak, és kölcsönösen érvényesülnek.
- A tanulók megtanulják hogyan fejezzék ki a gondolataikat és a véleményüket.
- A tanulók meghallgatnak másokat és gyakorolják az övéktől eltérő nézőpontok megértését.

Előkészületek

Töltsd le és nyomtasd ki az alapvető jogokat tartalmazó fájlt, kétoldalas nyomtatással. Kövesd az oldalon feltüntetett vágási útmutatót, így minden két-három tanuló számára egy-egy kártyacsomag áll majd rendelkezésre.

Tipp: Ugyan a feladat egésze hat lépésből áll, igény szerint lehetséges csupán az első három lépést megvalósítani.

Ismertető lépésről lépésre

1 Az alapvető jogok bemutatása az osztályban

Vitassatok meg kérdéseket, például:

- Mik azok az alapvető jogok és melyeket ismeritek közülük?
- Mely emberi jogokat használjátok a mindennapjaitokban?
- Hol végződik egy alapvető jogunk, és hol kezdődik valaki másé?
- Mit gondoltok, abszolút és korlátlan minden ilyen jog? A szólás és vélemény szabadsága azt jelenti, hogy bármit mondhatunk? A jog a szabad gyülekezéshez (demonstrációhoz) azt jelenti, hogy bárhol, bármikor és bármi ellen lehet tüntetni?

2 Kezd egy szett alapvető jog kártyával

Adj minden két vagy három diáknak egy hat kártyából álló szettet. A tanulók áttanulmányozzák a kapott alapvető jogokat, majd közösen eldöntik, hogy szerintük melyik a legfontosabb: sorrendbe állítják őket, a legkevésbé jelentőstől a legfontosabbig. Emlékeztessd őket, hogy nincs jó vagy rossz válasz, ami számít, az a véleményük.

3 Cseréld ki két csoport jog-sorrendjét

Ebben a lépésben minden csoport egy másikhoz csatlakozik. Röviden megvitatják egymás választásait, majd megpróbálnak egy új, közös sorrendet felállítani. Mindezt megbeszélés követi az osztállyal. A következő kérdéseket ajánljuk:

- Melyik alapvető jogot helyeztetek az első helyre, és miért?
- Hogyan hozta meg a sorrendről a döntést a csoportotok? Mindenki részt vett a döntéshozatalban? Mit árul mindez el a demokratikus folyamatról a csoportban?

4 A kártyák hátoldala: mi történik, ha egy jogot korlátoznak?

Oszd meg a diákokkal, hogy a kártyák másik oldalán példákat találnak arra, mi történik, ha egy alapvető jog sérül. A csoportok elolvassák a példákat és ha akarják, megváltoztathatják az általuk korábban felállított sorrendet.

5 A példák megbeszélése

Mit gondoltak a diákok a sérülő jogok példáiról? Megváltoztatták a véleményüket a kártyák korábbi sorrendjét illetően?

Beszéljetez arról, hogy a jogok nem csupán a saját szabadságunkat védik hanem másokét is.

6 Közös reflexió az osztállyal

Tegyé fel kérdéseket, például:

- Minden alapvető jog egyformán fontos?
- Befolyásolja az egyén identitása vagy háttere azt, hogy mely jogokat tartja a legfontosabbnak?
- Mit gondolsz, vannak az országodban olyan alapvető jogok, amelyek nyomás alatt állnak vagy nem érvényesülnek maradéktalanul?

Alapvető jogok

ALAPVETŐ JOG

**Jog az egyenlő
bánásmódhoz**

ALAPVETŐ JOG

ALAPVETŐ JOG

**A
meggyőződéshez
és valláshoz
való jog**

ALAPVETŐ JOG

ALAPVETŐ JOG

**A szólásszabad-
sághoz való jog**

ALAPVETŐ JOG

ALAPVETŐ JOG

**A békés célú
gyülekezéshez és
tüntetéshez
való jog**

ALAPVETŐ JOG

ALAPVETŐ JOG

**A szavazáshoz
való jog**

ALAPVETŐ JOG

ALAPVETŐ JOG

**A magánélethez
való jog**

ALAPVETŐ JOG

Alapvető jogok

SÉRÜLŐ ALAPJOG

Megbüntethetnek azért,
mert ateista vagy

Járhatsz templomba, de
nyilvánosan nem beszélhetsz
a vallásodról

SÉRÜLŐ ALAPJOG

SÉRÜLŐ ALAPJOG

A bórszíned miatt elutasítanak
a szakmai gyakorlatra való
jelentkezésedkor

A lányok nem folytathatják
tanulmányaikat a
középiskola után

SÉRÜLŐ ALAPJOG

SÉRÜLŐ ALAPJOG

A diákoknak tilos tüntetést
szervezniük az iskolájukban

Tilos az abortusz
ellen tüntetni

SÉRÜLŐ ALAPJOG

SÉRÜLŐ ALAPJOG

Megbüntetnek mert
kritizáltad az iskola
vezetőségét

Az iskolában tilos
politikáról beszélni

SÉRÜLŐ ALAPJOG

SÉRÜLŐ ALAPJOG

Egy technológiai cég nyomon
követi mit csinálsz a
közösi médiában és ezt
felhasználja ellened

A videojátékok hangos
csevegése automatikusan
rögzítésre kerül és továbbítják a
rendőrségnek

SÉRÜLŐ ALAPJOG

SÉRÜLŐ ALAPJOG

Csak egy párt indulhat a
választásokon

Nem szavazhatsz, ha a
jövedelmed az átlagkereset
alatt van

SÉRÜLŐ ALAPJOG